StrikePlagiarism.com

УДК 37.018.43:377:37.014.5
ISSN 2707-3092 (Online)
DOI: https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.29.117-136

Професійна педагогіка / 2(29)'2024, ст. 117-136

CC BY

ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Валентина Радкевич

доктор педагогічних наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук України, https://orcid.org/0000-0002-9233-5718, e-mail: mrs.radkevich@gmail.com

Реферат:

Актуальність статті зумовлюється необхідністю розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти з урахуванням динамічних змін на ринку праці, а також процесів глобалізації та цифровізації, що активно впливають на трансформацію освітньої системи. Сучасні роботодавці потребують від фахівців не лише наявності професійних знань, але й здатності адаптуватися до нових виробничих умов, критично мислити та вирішувати комплексні завдання. У зв'язку з цим професійна освіта має модернізуватися відповідно до сучасних викликів, а викладачі – бути готовими до інноваційної професійної діяльності для інтеграції новітніх технологій у освітній процес.

Метою статті є визначення та обґрунтування основних складників інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти й сучасних підходів до її розвитку в контексті вимог ринку праці та технологічних змін у галузях економіки.

Методи дослідження: вивчення наукових джерел, законодавчих, нормативно-правових документів, емпіричних даних – для з'ясування ступеня розробленості проблеми дослідження; *анкетування* – для збору кількісних даних про стан розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти; *напівструктуровані інтерв'ю* – для виявлення бар'єрів, що перешкоджають інтеграції новітніх технологій у освітній процес; *спостереження* – для об'єктивного оцінювання використання викладачами інноваційних підходів у своїй роботі; *узагальнення та систематизація* – для формулювання висновків, рекомендацій і перспектив подальших досліджень.

Результати: визначено основні складники інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти; обґрунтовано традиційні і сучасні підходи до розвитку інноваційної компетентності; виявлено організаційні, психологічні й технологічні бар'єри, що обмежують розвиток інноваційної компетентності; обґрунтовано сучасні форми підвищення кваліфікації викладачів закладів професійної освіти; розкрито роль цифрових технологій у стимулюванні інноваційної компетентності; сформульовано рекомендації для підвищення рівня інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти.

Висновки: у ході дослідження з'ясовано, що інноваційна компетентність викладачів закладів професійної освіти є ключовим чинником модернізації освітнього процесу та забезпечення його відповідності сучасним вимогам ринку праці. До основних складників інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти віднесено: професійні знання та вміння, креативне мислення, дослідницькі навички, навички педагогічної інноватики, комунікативні навички, навички співпраці та командної роботи, навички адаптивності та гнучкості тощо. Розвиток інноваційної компетентності викладачів базується на положеннях традиційних (класичний, інформаційно-репродуктивний) і сучасних (компетентнісний, проблемно-орієнованого навчання, конструктивістський, проєктний, акмеологічний, інтерактивний, інклюзивний, цифровий) підходів. До сучасних форм підвищення кваліфікації викладачів закладів професійної освіти, що розвивають інноваційну компетентність належать: короткострокові курси і тренінги; онлайн курси та вебінари; коучинг та наставництво; участь у міжнародних проєктах; саморозвиток та самоосвіта; стажування тощо.

Результати анкетування підтвердили важливість розвитку цифрових навичок і здатності викладачів закладів професійної освіти до інтеграції новітніх технологій у освітній процес. Однак, основними перешкодами на шляху до

StrikePlagiarism.com

ефективного впровадження інновацій виявилися певні об'єктивні і суб'єктивні бар'єри, зокрема, недостатня технічна підтримка та обмеженість ресурсів, страх перед змінами та низька мотивація до професійного розвитку. Це свідчить про потребу комплексного підходу до розвитку інноваційної компетентності викладачів, що охоплює цільові програми підвищення кваліфікації, їх підтримку і стимулювання інноваційної діяльності.

Ключові слова: *викладачі, інноваційна компетентність, професійна освіта, професійний розвиток, ринок праці, цифрові технології.*

Вступ. За сучасних умов професійна освіта в Україні перебуває у стані динамічних змін, зумовлених, з одного боку, науково-технічним прогресом й глобалізаційними процесами, а з іншого, – зміною вимог ринку праці. Сучасні роботодавці все більше мають попит на працівників з навичками роботи з цифровими технологіями, що є обов'язковим компонентом професійної кваліфікації фахівців багатьох галузей. Водночас, широке застосування штучного інтелекту та автоматизованих систем управління виробництвом потребує від працівників глибокого розуміння технологічних процесів і здатності швидко адаптуватися до нових умов професійної діяльності. Запити роботодавців стосуються також і м'яких навичок, таких як конструктивна комунікація, критичне мислення, креативність, робота в команді тощо. Окрім того, глобалізація ринку праці підвищує потребу у підготовці фахівців, здатних працювати в міжнародних компаніях, розуміти особливості різних культур та іноземні мови. Саме тому професійна освіта, як ключовий сегмент підготовки кваліфікованих кадрів для національної економіки, має відповідати вимогам часу, що потребує не лише модернізації освітніх програм і методик навчання, але й запровадження нових підходів до організації освітнього процесу в закладах професійної освіти. З огляду на це, наявність у викладачів інноваційної компетентності є важливим інструментом модернізації підготовки майбутніх фахівців. Адже здатність викладачів розробляти й впроваджувати в освітній процес нові підходи, форми й методи навчання безпосередньо впливає на забезпечення якості професійної освіти (Радкевич, 2024а).

Джерела. Розвиток інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти є пріоритетом сучасних освітніх реформ в Україні і в багатьох країнах світу. Зокрема національних реформ, спрямованих на модернізацію професійної освіти шляхом впровадження педагогами компетентнісного підходу та інноваційних методів навчання. Закон України «Про освіту» (2017) визначає необхідність формування інноваційної компетентності у педагогічних кадрів, як ключового аспекту розвитку освіти. Особлива увага приділяється розвитку цифрової компетентності та інтеграції цифрових ресурсів у освітній процес, що відповідає світовим тенденціям цифровізації освіти й економіки. Підтвердженням цього є впровадження нових професійних стандартів, які акцентують увагу на цифровій грамотності, критичному мисленні, креативності та підприємництві педагогів (Schleicher, 2018). Крім того, значний акцент робиться на безперервному професійному розвитку викладачів, зокрема на основі програм підвищення кваліфікації та онлайн курсів, що дають змогу швидко освоювати нові методики й цифрові інструменти (European Commission, 2022).

Теоретичні основи розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти розкрито в працях вітчизняних і зарубіжних дослідників. Науковий інтерес становлять підходи до визначення змісту інноваційної компетентності педагогів, а саме: здатності особистості успішно провадити інноваційну педагогічну діяльність, що ґрунтується на збалансованому поєднанні комплексу теоретичних знань з педагогічної інноватики; предметно-галузевих (спеціальних), методичних, методологічних знань, умінь і навичок створювати, оцінювати, освоювати і застосовувати педагогічні інновації в організації освітнього процесу; морально-етичних цінностей; інтересів і прагнень до інновацій, а також необхідних якостей (креативність, спрямованість на неперервне творення нового, наполегливе ставлення до саморозвитку та самовдосконалення, самокритичність, високий творчий потенціал, різнобічність інтересів, толерантність, широта мислення та ін.); зумовлюють високі рівні вихованості і навченості здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти (Курок & Коротич, 2024). Досліджується здатність викладачів до інтеграції новітніх досягнень науки і техніки в освітній процес, що сприяє підготовці фахівців з

StrikePlagiarism.com

актуальними компетентностями для ринку праці, готовність до пошуку нових шляхів вирішення педагогічних завдань, впровадження інноваційних технологій, а також вміння створювати інтерактивне освітнє середовище для розвитку критичного мислення у здобувачів професійної освіти (Радкевич, 2022а). Вивчається наявність у викладачів методологічних і педагогічних навичок, необхідних для організації освітнього процесу на сучасному рівні, ефективної комунікації зі здобувачами освіти та адаптації навчальних програм до їхніх індивідуальних потреб (Дубасенюк, 2010); володіння основами цифрової грамотності, навичками використання інструментів дистанційного навчання та інтегрування інформаційних технологій в освітній процес (Толочко, 2021). Розкриваються питання наявності вмінь працювати в команді, комунікувати з колегами, забезпечуючи ефективну взаємодію, особливо в контексті впровадження новітніх реформ у професійній освіті (Тернопільська, 2012); здатності до управління освітнім процесом, планування та організації навчальної діяльності здобувачів освіти, а також до розроблення й реалізації освітніх проєктів, координування командної роботи й адаптації програм під сучасні потреби ринку. З огляду на технологічні новації та нові вимоги ринку праці, викладачі стають не лише передавачами знань, але й наставниками, які спрямовують здобувачів освіти до самостійного пошуку інформації, розвитку критичного мислення та навичок самоосвіти (Іщенко та ін., 2018).

На думку дослідників, розвиток інноваційної компетентності потребує від викладачів закладів професійної освіти безперервного підвищення кваліфікації та самоосвіти. Адже викладачі не можуть зупинятися у своєму розвитку, оскільки вимоги до професійної освіти змінюються з розвитком суспільства і технологій. Професійне вдосконалення охоплює не тільки підвищення рівня фахової та педагогічної компетентності викладачів, але й розвиток інноваційного мислення, що дає їм змогу ефективно інтегрувати новітні підходи в освітній процес (Ковальчук, 2015). Це особливо важливо в умовах модернізації професійної освіти, коли необхідно створювати нові підходи до навчання та виховання, що відповідають сучасним вимогам. Викладачі мають бути ініціаторами змін, активно впроваджуючи інноваційні методики навчання, співпрацюючи з роботодавцями для забезпечення відповідності освітніх і навчальних програм потребам ринку праці, а також розвиваючи партнерські відносини з іншими освітніми та науковими установами (Шевченко, 2019).

Теоретичне значення мають результати дослідження Кирієнко О. (2020), яка розкрила залежність підвищення рівня інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти від вивчення ними нових методик розвитку інноваційного мислення. А в роботах Огієнко О. (2013) зазначено, що інноваційна компетентність пов’язана з готовністю викладачів до ризику під час впровадження нових педагогічних технологій. Крім того, у працях зарубіжних дослідників Garzón Artach, E., Martínez, S., Ortega Martin, L., Marin Marin, A., & Gomez Garcia, G. (2020) обґрунтовується важливість безперервної освіти викладачів, як основного чинника розвитку їхньої інноваційної компетентності. Дослідження European Commission (2022) доводять значущість цифрових навичок у структурі інноваційної компетентності викладачів, особливо в умовах дистанційного навчання, що набуло актуальності під час пандемії COVID-19.

Метою статті є визначення та обґрунтування основних складників інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти й сучасних підходів до її розвитку в контексті вимог ринку праці та технологічних змін у галузях економіки.

Методи дослідження: вивчення наукових джерел, законодавчих, нормативно-правових документів, емпіричних даних – для з’ясування ступеня розробленості проблеми дослідження; *анкетування* – для збору кількісних даних про стан розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти; *напівструктуровані інтерв’ю* – для виявлення бар’єрів, що перешкоджають інтеграції новітніх технологій у освітній процес; *спостереження* – для об'єктивного оцінювання використання викладачами інноваційних підходів у своїй роботі; *узагальнення та систематизація* – для формулювання висновків, рекомендацій і перспектив подальших досліджень.

Результати й обговорення. З урахуванням техніко-технологічних змін та зростих вимог до підготовки фахівців, інноваційна компетентність викладачів закладів професійної освіти стає не лише конкурентною перевагою, але й

StrikePlagiarism.com

необхідністю для тих, хто прагне організовувати освітній процес на інноваційних засадах і відповідно до вимог ринку праці. Здатність до таких трансформацій полягає в готовності викладачів швидко реагувати на оновлення технологій, методів і засобів навчання. Наприклад, впровадження в освітній процес онлайн платформ, штучного інтелекту, віртуальних лабораторій, симуляторів та інших новітніх методів навчання потребує наявності у викладачів високого рівня цифрових навичок. Викладачі, які розвивають інноваційну компетентність, мають можливість не лише інтегрувати цифрові освітні інструменти у професійне навчання, але й адаптувати їх до специфіки предмета, що сприяє більш глибокому засвоєнню знань здобувачами освіти (Радкевич, 2024c).

Інноваційна компетентність також відіграє важливу роль у підвищенні рівня професійної мобільності викладачів та їхньої готовності до внесення змін у зміст освітніх програм, інтегруючи в них новітні наукові досягнення та практичні знання. Викладачі, які володіють цією компетентністю, можуть швидко впроваджувати нові методики навчання, такі як гейміфікація, проєктне навчання (Кравець, 2024) змішане навчання (Кручек, 2022; Радкевич, 2022b), що робить освітній процес більш динамічним та цікавим для здобувачів освіти. Крім того, інноваційна компетентність забезпечує викладачам здатність адаптувати освітній контент до специфіки галузей, особливо тих, в яких швидко розвиваються нові технології та виробничі процеси. Наприклад, у сфері інформаційних технологій або машинобудуванні зміни відбуваються настільки швидко, що традиційні освітні програми і методики часто не встигають за новими вимогами. Зрештою, інноваційна компетентність допомагає викладачам адаптуватися до цих змін у професійній освіті на основі розвитку нових форм взаємодії зі здобувачами освіти, орієнтуючись на студентоцентровані підходи, де важливу роль відіграє не лише передача знань, але й створення умов для самостійного оволодіння майбутніми фахівцями професійними знаннями, уміннями та навичками. Викладачі, які мають інноваційну компетентність, здатні впроваджувати такі підходи, щоб забезпечити високу мотивацію здобувачів освіти до навчання та їхню готовність до самостійного професійного розвитку. Отже, інноваційна компетентність поєднує в собі широкий спектр знань, умінь, навичок і мотиваційних настанов, які дають змогу викладачам закладів професійної освіти управляти освітніми проєктами, орієнтованими на вимоги сучасної економіки знань, створювати інтерактивні освітні середовища та застосовувати нові форми, методи і засоби навчання, а також забезпечувати умови для розвитку критичного мислення у здобувачів освіти, формувати в них готовність до самостійного й відповідального прийняття рішень, ефективного вирішення проблем і нестандартних завдань професійної діяльності.

До основних складників інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти, що є підґрунтям їхньої інноваційної професійної діяльності належать:

– *професійні знання та вміння.* Вони забезпечують глибоке розуміння предметної галузі та постійне оновлення знань відповідно до новітніх досягнень науки і практики. Викладачі мають володіти не лише теоретичними знаннями, але й уміти їх застосовувати на практиці, що в кінцевому підсумку сприяє підвищенню якості професійної підготовки майбутніх фахівців. Окрім того, викладачі повинні бути обізнаними з новітніми цифровими інструментами, платформами для дистанційного навчання та засобами візуалізації навчальної інформації. Це робить навчання більш динамічним і доступним, а також відповідає вимогам цифрового суспільства;

–*креативне мислення,* що є ключовим у розробленні й запровадженні інноваційних підходів до професійного навчання. Креативність дає змогу викладачам генерувати оригінальні ідеї (Єршова, 2024) знаходити ефективні рішення педагогічних проблем, розробляти нестандартні методи викладання, адаптувати навчальний матеріал під індивідуальні потреби здобувачів професійної освіти, стимулювати творче мислення, готуючи їх до інноваційної професійної діяльності;

– *дослідницькі навички*, які дають змогу викладачам систематично аналізувати власну педагогічну практику та вдосконалювати її на основі наукових даних. Вони охоплюють уміння планувати та проводити педагогічні дослідження, збирати й інтерпретувати дані, а також робити обґрунтовані висновки;

– *навички педагогічної інноватики*, що полягають у здатності викладачів розробляти та впроваджувати нові освітні стратегії, методики і

StrikePlagiarism.com

технології відповідно до вимог сучасного суспільства. Викладачі з такими навичками постійно шукають шляхи вдосконалення освітнього процесу, експериментують з новими формами навчання, створюють умови для розвитку інноваційного потенціалу здобувачів освіти;

–комунікативні навички, які сприяють ефективній взаємодії викладачів із колегами, стейкхолдерами і здобувачами професійної освіти. Викладачі з розвинутими комунікативними навичками успішно встановлюють довірчі відносини, мотивують майбутніх фахівців до навчання та сприяють їхньому особистісному розвитку, вміють чітко, ясно й зрозуміло передавати інформацію, активно слухати та реагувати на зворотний зв'язок;

–навички співпраці та командної роботи, що дають змогу викладачам ефективно працювати з колегами для розвитку та впровадження інноваційних практик, спільно планувати, ділитися досвідом та підтримувати одне одного в професійному зростанні. Викладачі, які володіють цими навичками, можуть створювати синергію в команді для підвищення якості освітнього процесу. Також це слугує прикладом для здобувачів освіти, навчаючи їх командній роботі у професійному житті;

– навички адаптивності та гнучкості. Наявність цих навичок дає змогу викладачам ефективно впроваджувати нові ідеї, коригувати організаційний підхід до навчання в залежності від обставин та запитів аудиторії, швидко реагувати на зміни на ринку праці, пристосовуватися до нових технологій, методик, а також потреб здобувачів професійної освіти. Це сприяє створенню інноваційного освітнього середовища, що відповідає вимогам часу.

Розвиток інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти є складним процесом, який базується на положеннях різних методологічних підходів. Ці підходи можна поділити на традиційні та сучасні, кожен із них має свої особливості та переваги. До *традиційних* підходів віднесено: *класичний*, згідно з яким застосовуються традиційні методи навчання, такі як лекції, семінари та практичні заняття. Мета цього підходу полягає у передачі знань з мінімальним залученням інноваційних технологій. Така методика ефективна у певних контекстах, проте вона не завжди сприяє розвитку інноваційної компетентності, оскільки фокусується на передачі вже наявних знань, а не на створенні нових; *інформаційно-репродуктивний*, що фокусується на відтворенні інформації. Викладачі професійної освіти працюють з існуючими знаннями без значного залучення до дослідницької діяльності або пошуку нових ідей. Такий підхід сприяє засвоєнню знань, але не формує інноваційного мислення. До *сучасних* підходів належать: *компетентнісний*, згідно з яким забезпечується розвиток ключових компетентностей, зокрема інноваційної, через активне залучення здобувачів освіти до процесу навчання. Викладачі стають наставниками, які допомагають їм розвивати навички самостійного мислення та вирішення проблем. Серед інструментів такого підходу є проєктне навчання, дослідницька діяльність та співпраця з іншими суб'єктами освітнього процесу; *проблемно-орієнтоване навчання*, спрямоване на вирішення реальних проблем через командну роботу та критичне мислення. Здобувачі освіти отримують проблему для вирішення, що мотивує їх шукати нові підходи та використовувати міждисциплінарні знання. В рамках цього підходу викладачі формують професійну компетентність у здобувачів професійної освіти на основі наставництва та підтримки пошуку рішень; *конструктивістський*, орієнтований на те, що знання формуються майбутніми фахівцями самостійно в процесі активної взаємодії з викладачем, а також іншими здобувачами професійної освіти та інтерактивним освітнім середовищем. Конструктивізм стимулює викладачів застосовувати інноваційні методи для підвищення мотивації здобувачів професійної освіти до їхньої включеності у процес навчання та розвитку навичок критичного мислення; *проєктний*, згідно з яким навчання будується навколо створення проєктів, що стимулюють інноваційне мислення та командну роботу. Викладачі виступають у ролі фасилітаторів, допомагаючи здобувачам професійної освіти інтегрувати знання з різних дисциплін для досягнення кінцевого результату. Цей підхід сприяє розвитку інноваційних рішень і технологічних новацій; *акмеологічний*, спрямований на досягнення найвищого рівня професійної майстерності, що дає змогу викладачам розвивати свою інноваційну компетентність на основі безперервного самовдосконалення та розширення професійного досвіду. Цей підхід акцентує увагу на

StrikePlagiarism.com

самореалізації та творчому пошуку; *інтерактивний*, що дає змогу використовувати інтерактивні методи навчання, такі як симуляції, групові дискусії, кейс-стаді, а також сприяє активному залученню здобувачів освіти у процес розв'язання навчальних проблем. Інтерактивність сприяє інтеграції теоретичних знань із практичним досвідом, що особливо важливо для розвитку інноваційної компетентності; *інклюзивний*, який охоплює розроблення таких навчальних програм і технологій, що дають можливість адаптувати викладання для майбутніх фахівців з різними рівнями знань і здібностей. Викладачі, які працюють в умовах інклюзії, змушені шукати нові підходи для ефективної інтеграції здобувачів професійної освіти в інклюзивний освітній процес; *цифровий*, що забезпечує використання цифрових технологій у навчанні та під час професійного розвитку. Викладачі розвивають свої компетентності на основі освоєння інструментів дистанційного навчання, цифрових освітніх платформ та використання штучного інтелекту для адаптивного навчання. Отже, сучасні підходи, на відміну від традиційних, орієнтовані на розвиток у викладачів критичного мислення, дослідницьких навичок і творчості, що є важливими складниками їхньої інноваційної компетентності й краще відповідають вимогам сьогодення.

У розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти важливе значення має *підвищення їхньої кваліфікації* з урахуванням викликів сучасного суспільства знань і технологій. Існує багато різних форм підвищення кваліфікації, орієнтованих на розвиток інноваційної компетентності. Однією з найпоширеніших форм є *короткострокові курси і тренінги*, що дають змогу викладачам отримати нові знання та навички у стислі строки. Окрім того, популярними є *онлайн курси та вебінари*, які сприяють опановуванню викладачами нових компетентностей, незалежно від місця їхнього перебування. Цьому сприяють онлайн платформи: Coursera, EdX та інші, що пропонують широкий вибір курсів з інноваційної педагогіки, цифрових технологій та методів навчання. Методики навчання у межах підвищення кваліфікації також зазнають змін, орієнтуючись на інтерактивні методи, що передбачають активну участь викладачів у освітньому процесі. Важливим компонентом програм підвищення кваліфікації є проєктні методи. Вони дають змогу викладачам застосовувати отримані знання у реальних ситуаціях, наприклад, виконання проєктів з розроблення інноваційних навчальних матеріалів або інтеграції новітніх технологій у освітній процес. Актуальною формою підвищення кваліфікації є *коучинг та наставництво.* Характерними особливостями цих форм є надання допомоги досвідченими викладачами або експертами менш досвідченим колегам у опановуванні новими інструментами та методами навчання (EducateMe.com.ua, n.d.). Такі програми є ефективними, оскільки вони забезпечують індивідуальний підхід і можливість врахування потреб кожного викладача.

Не менш важливим є залучення викладачів до участі у *міжнародних проєктах.* Це розширює їхній доступ до міжнародного досвіду та програм академічної мобільності, що дає змогу викладачам переймати успішні практики організації інноваційного навчання й адаптувати їх до національних умов. Програми Erasmus+, наприклад, сприяють розвитку професійної мобільності та стимулюють викладачів до постійного вдосконалення своїх навичок, що є важливим складником інноваційної компетентності. У цьому контексті науковий інтерес становить досвід розвитку інноваційної компетентності викладачів професійної освіти у Фінляндії, де значна увага приділяється розвитку креативності, критичного мислення та вмінням працювати з цифровими інструментами. Фінська система освіти робить акцент на наданні викладачам можливості брати участь у дослідницькій діяльності, що сприяє створенню нових педагогічних технологій і впровадженню інновацій у освітній процес. Особливо важливим у цій системі є створення умов для безперервного професійного розвитку, що передбачає участь викладачів у різноманітних семінарах, тренінгах, програмах обміну досвідом, де вони можуть вчитися новим підходам і методам (Li, & Dervin, 2018). Німеччина також демонструє успішні підходи до розвитку інноваційної компетентності викладачів професійної освіти. Ураховуючи, що система професійної освіти в Німеччині активно інтегрує інновації через моделі дуальної освіти, викладачі, співпрацюючи з працівниками підприємств, формують у студентів реальні навички, необхідні на ринку праці, постійно проходять курси підвищення кваліфікації, на яких освоюють сучасні технології та методики, що дають їм змогу швидко адаптуватися до змін на

StrikePlagiarism.com

ринку праці. Викладачі також залучені до міжнародних освітніх проєктів, де вони мають можливість обмінюватися досвідом з колегами з інших країн (Zutavern, & Seifried, 2022). У США розвиток інноваційної компетентності викладачів спрямований на створення гнучкої системи підготовки педагогів, яка враховує постійний розвиток технологій та нові виклики суспільства. Відкриті онлайн курси (MOOCs), що пропонують університети, такі як Гарвард і Стенфорд, активно використовуються викладачами для індивідуального розвитку. Важливою частиною американської системи освіти є також створення професійних спільнот, де викладачі обмінюються новими педагогічними підходами, досліджують інновації в освітніх технологіях і вдосконалюють навички взаємодії зі студентами (Misra, 2018).

Цікавим аспектом зарубіжного досвіду щодо розвитку інноваційної компетентності викладачів професійної освіти є акцент на співпраці між освітніми установами та підприємствами, що є поширеною практикою у таких країнах, як Сінгапур, Австралія та Канада. Зокрема Сінгапур запровадив модель безперервного навчання викладачів, яка базується на концепції «навчання впродовж життя». У рамках цієї моделі викладачі мають доступ до державних програм підвищення кваліфікації, що пропонують навчальні курси, зосереджені на вдосконаленні цифрових навичок, управлінні освітнім процесом з використанням інноваційних технологій та інтеграцією штучного інтелекту. Успіх сінгапурської системи освіти часто пов’язують із високим рівнем залучення уряду до розвитку професійної компетентності викладачів, що створює стабільну та адаптивну платформу для впровадження інноваційних практик у освітній процес. Викладачі отримують не лише технічну підтримку, але й можливості для розвитку лідерських якостей і новаторського мислення (Zhou та ін., 2023). В Австралії розроблено кілька національних ініціатив, спрямованих на підвищення інноваційної компетентності викладачів, серед яких програми професійного розвитку, що грунтуються на дослідженні нових методів викладання в умовах цифрової трансформації. Важливою особливістю австралійської системи освіти є тісна співпраця між університетами та професійними школами, що сприяє впровадженню результатів наукових досліджень безпосередньо в освітню практику. В рамках цієї співпраці викладачі не тільки отримують нові знання, але й можуть самостійно проводити експерименти, тестувати нові методики та технології, що дає їм змогу підвищувати інноваційну компетентність і адаптуватися до змін в освітньому середовищі (Department of Education, Australian Government, 2022). У канадській системі освіти програми підвищення кваліфікації для викладачів часто містять модулі, присвячені використанню інноваційних технологій, таких як віртуальна реальність (VR) та розширена реальність (AR), що сприяють покращенню якості організації освітнього процесу та робить його більш інтерактивним і ефективним. Окрім того, канадські освітні установи активно співпрацюють із технологічними компаніями для створення та впровадження нових освітніх інструментів, які можуть використовувати викладачі для розвитку інноваційної компетентності (Dick, 2021).

Сучасні програми підвищення кваліфікації мають також забезпечувати інтеграцію елементів наукових досліджень та самоосвіти. У цьому контексті ключова роль відводиться *саморозвитку та самоосвіті*. Зокрема постійне прагнення викладачів до особистісного й професійного зростання забезпечує актуальність їхніх знань і вмінь, необхідних для організації якісного освітнього процесу. Важливо також відмітити роль саморефлексії та постійного оцінювання результатів власної діяльності як ключових елементів розвитку інноваційної компетентності. Викладачі мають бути здатні аналізувати власний досвід, визначати слабкі місця у своїй роботі та вміти оперативно адаптувати методи, які вони використовують відповідно до нових викликів і можливостей. Ця здатність до самокорекції та самоосвіти є важливим інструментом підтримки актуальності знань і навичок у динамічному освітньому середовищі. Викладачі, які активно самостійно освоюють новітні технології, методики та підходи до навчання мають авторитет серед здобувачів професійної освіти і колег, що стимулює їх до подальшого вдосконалення. Це особливо актуально в умовах, коли змінюються вимоги до професійної освіти, орієнтованої на формування у майбутніх фахівців компетентностей, які відповідають потребам сучасної економіки. Крім того, інноваційна компетентність викладачів сприяє підвищенню рівня їхньої здатності до співпраці з різними учасниками освітнього процесу, зокрема з роботодавцями та іншими стейкхолдерами на засадах державно-приватного партнерства

StrikePlagiarism.com

(Радкевич, 2024b). Така міждисциплінарна взаємодія є необхідною для професійної підготовки майбутніх фахівців, здатних ефективно працювати й адаптуватися в складних умовах сучасного професійного світу.

Однією із важливих форм підвищення кваліфікації, що стимулює розвиток інноваційної компетентності, є *стажування викладачів* на базі підприємств або установ, де використовуються сучасні технології. Це дає їм змогу не лише ознайомитися з реальними умовами роботи, але й побачити застосування інноваційних технологій, щоб бути спроможними критично оцінювати технологічні переваги й відбирати ті, що найбільше відповідають запитам здобувачів професійної освіти, та інтегрувати їх у власну професійну діяльність. Адже інноваційні технології та методики навчання, такі як проєктне навчання або симуляції, допомагають викладачам створювати умови для практичного засвоєння майбутніми фахівцями знань і навичок, що підвищують рівень їхньої підготовки до реальних умов виробничої діяльності.

Дедалі більша кількість освітніх програм підвищення кваліфікації орієнтується на цифрові освітні ресурси, які: розширюють доступ викладачів до найновіших наукових матеріалів, методичних розробок та інноваційних практик; стимулюють розвиток цифрових навичок; сприяють адаптації до нових умов професійної діяльності; забезпечують автоматизацію освітніх процесів. Цифрові освітні ресурси допомагають автоматизувати різні аспекти роботи викладачів, зокрема, планування занять, оцінювання знань і вмінь здобувачів освіти та моніторинг їхньої успішності (Савчук, 2024; Радкевич, 2011, 2023b). Наприклад, використання платформи Moodle та інших Learning Management Systems (LMS) дає змогу викладачам навчатися за гнучким графіком, одночасно засвоюючи нові технологічні інструменти, які вони згодом можуть інтегрувати в освітній процес. Особливо ефективним у розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти є використання змішаного навчання (blended learning) як методу підвищення кваліфікації. Цей метод поєднує традиційні очні заняття з онлайн курсами, надаючи викладачам можливість отримувати безцінний досвід використання новітніх освітніх технологій у поєднанні з різними підходами до навчання, що є ключовими елементами інноваційної компетентності.

Уплив цифрових технологій на процес розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти можна простежити у таких аспектах: *персоналізація навчання* (створюються індивідуальні навчальні траєкторії для здобувачів професійної освіти, враховуючи їхні потреби, інтереси та рівень підготовки); *можливості для самостійного навчання* (онлайн ресурси, такі як відео лекції, електронні підручники та інтерактивні завдання сприяють організації навчання здобувачів професійної освіти в зручному для них темпі та повторенню навчального матеріалу стільки разів, скільки необхідно) (Пригодій та ін., 2022); *розвиток навичок 21-го століття* (забезпечується розвиток таких м'яких навичок, як критичне мислення, командна робота, вирішення проблем та цифрова грамотність, які є важливими для успішної професійної діяльності в сучасному світі); *безперервний професійний розвиток* (відбувається безперервне підвищення кваліфікації викладачів на основі доступу до онлайн курсів, вебінарів, форумів та платформ дистанційного навчання, наприклад, Coursera, Udemy, Prometheus. Ці ресурси дають змогу педагогам залишатися в курсі останніх досягнень у своїй галузі, освоювати нові методики та технології викладання. В умовах швидкої цифровізації професійної освіти це стає необхідною частиною розвитку інноваційної компетентності викладачів); *колаборація та обмін досвідом* (відкриваються нові можливості для співпраці між викладачами не тільки в межах одного закладу професійної освіти, але й на міжнародному рівні. Соціальні мережі, форуми професійних спільнот, платформи для спільної роботи, наприклад, Google Docs, Microsoft Teams тощо розширюють викладачам можливості обмінюватися досвідом, створювати спільні навчальні проєкти та розробляти нові педагогічні інновації); *мобільність та доступність навчальних ресурсів* (сучасні цифрові інструменти, а саме: мобільні додатки, інтерактивні підручники, онлайн платформи дають можливість викладачам бути мобільними та адаптивними до різних умов навчання Це не тільки підвищує ефективність освітнього процесу, але й робить його доступнішим для майбутніх фахівців незалежно від їхнього місцезнаходження); *моніторинг та оцінювання результатів* навчання (здійснюється відстежування прогресу здобувачів професійної освіти, аналіз їхніх результатів навчання та адаптація змісту навчальних програм під їхні

StrikePlagiarism.com

індивідуальні потреби. Цифрові платформи, такі як Google Classroom або Moodle, автоматизують процеси оцінювання та узагальнюють статистику успішності, що дає змогу викладачам швидко реагувати на зміни в навчальних досягненнях) (Радкевич, 2023а); *розвиток інноваційної педагогічної культури* (використання цифрових технологій стимулює викладачів до пошуку нових шляхів підвищення якості навчання, створення інноваційних методик і застосування новітніх педагогічних підходів. Це дає змогу створювати інтерактивне освітнє середовище, яке сприяє творчому підходу до організації процесу професійного навчання майбутніх кваліфікованих фахівців).

Для дослідження стану розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти було використано три методи збору даних: анкетування, інтерв'ю та спостереження. Кожен із цих методів має свої особливості, переваги та обмеження, що враховувалися під час аналізу отриманих результатів. Анкетування дало змогу зібрати кількісні дані щодо рівня інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти. Створені за допомогою Google forms анкети включали питання, що вимірювали рівні сформованості цієї компетентності. За результатами опитування 1313 викладачів закладів професійної освіти було з'ясовано, що значна їх частина активно використовує інноваційні підходи, але вони мають труднощі з інтеграцією цифрових технологій у освітній процес. Так, лише 22,7% викладачів підтвердили свою готовність до інноваційного виду діяльності, тоді як 63,6% засумнівались, 11,8 % – не впевнені, а 1,9% – зовсім не готові до інтеграції цифрових технологій в освітній процес. На питання як часто використовуються ними інноваційні методи викладання, наприклад: проєктне навчання, гейміфікація, то лише 8,8% відповіли, що постійно використовують, 38,9% – час від часу, 38,0% – іноді, 10,2% – зрідка, а 4,1% викладачів – ніколи. З огляду на це, нам було цікаво дізнатись як викладачі закладів професійної освіти оцінюють власний рівень цифрової грамотності для роботи з новітніми технологіями навчання. Результати опитування засвідчили, що лише незначна частина, а саме: 3,1% викладачів чесно визнали, що мають низький рівень цифрової грамотності, відповідно 0,4% – дуже низький (рис.1).

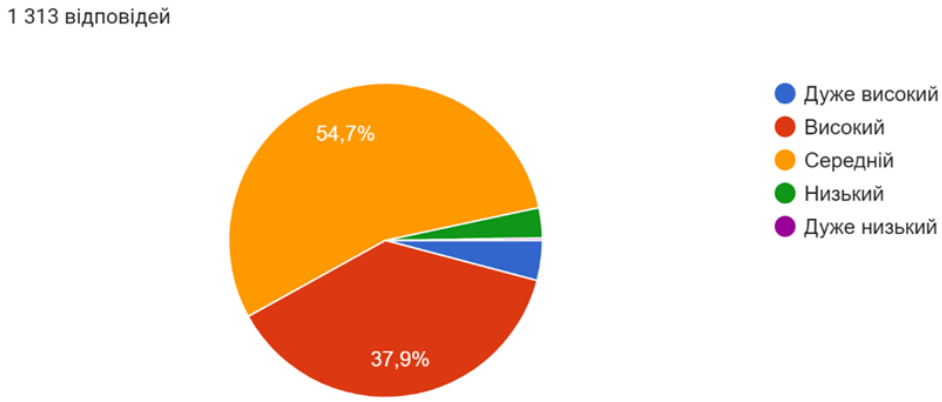

Рис.1 Рівень цифрової грамотності викладачів для роботи з новітніми технологіями

Як видно з діаграми, середній рівень цифрової грамотності викладачів становить 54,7%, високий – 37,8%, а дуже високий – 4,0. Ці результати опитування не зовсім корелюються з попередніми щодо використання інноваційних методів викладання і взагалі готовності викладачів до інноваційної діяльності. Можливо в анкеті нам потрібно було прописати показники кожного рівня, щоб викладачі оцінювали свій стан інноваційної компетентності без впливу суб'єктивного чинника, тоді ми б отримали більш достовірні дані. На питання, чи достатньо у викладачів закладів професійної освіти технічних ресурсів для впровадження інновацій у освітній процес, лише 8,8% відповіли, що їх достатньо для щоденного використання під час проведення занять. Переважно є у 50% викладачів, іноді бракує для 27,7%,часто бракує для 10;4%, а для 3,0% взагалі бракує. Зауважимо, що 1,0% викладачів написали про використання власних

StrikePlagiarism.com

ноутбуків для проведення занять. Результати цього опитування підтверджують необхідність модернізації матеріально-технічної бази закладів професійної освіти, особливо з урахуванням вимог цифрової трансформації.

Щодо рівня готовності викладачів закладів професійної освіти до безперервного професійного розвитку, то на питання, – як часто вони залучаються до професійних спільнот або беруть участь у семінарах і тренінгах для вдосконалення педагогічної майстерності, з 1313 опитаних викладачів 37% відповіли, що постійно беруть участь, 46,5% – кілька разів на рік, 7,6% – раз на рік, 8,3% – зрідка, а 0,6% – ніколи. Із цього опитування видно, що 16,5% викладачів належать до групи ризиків, адже не прагнуть комунікувати і вдосконалювати свою педагогічну майстерність. Методисти закладів професійної освіти мають мотивувати таких викладачів до активних форм професійного розвитку. Науковий інтерес становлять результати опитування викладачів стосовно того, яку форму підвищення кваліфікації вони вважають найбільш ефективною для розвитку інноваційної компетентності.

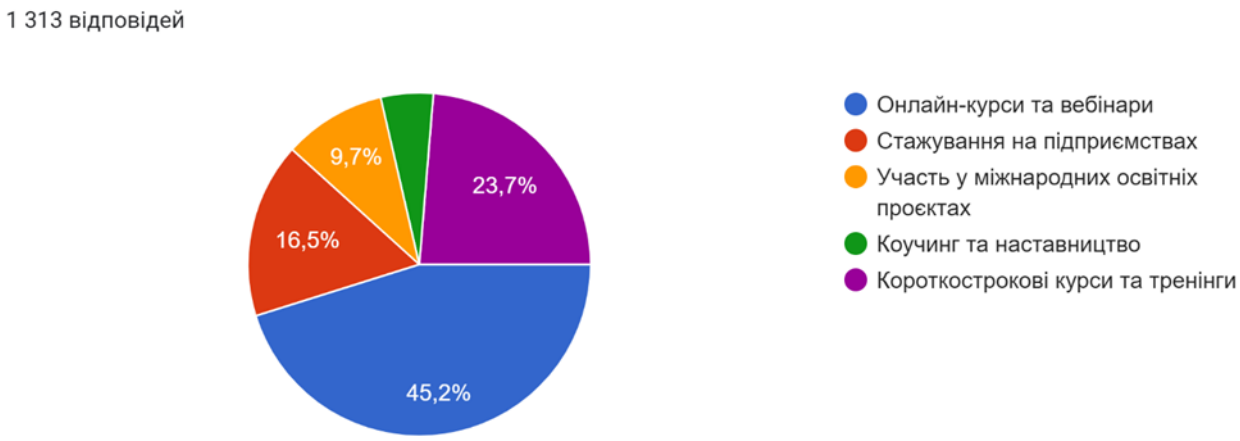

Рис.2 Форми підвищення кваліфікації викладачів для розвитку інноваційної компетентності

Так, 45,1% викладачів віддали перевагу онлайн курсам і вебінарам, 23,7% – короткостроковим курсам, 16,5% – стажуванню на виробництві, 9,8% – участі у міжнародних проєктах, 4,9% – коучингу та наставництву. Надання переваги онлайн курсам і вебінарам свідчить про те, що цей метод підвищення кваліфікації дає викладачам змогу безперервно вдосконалюватись без відриву від професійної діяльності. А в умовах воєнного стану, це ще й убезпечує їх від різного роду небезпек під час очного підвищення кваліфікації. Окрім того, онлайн курси сприяють підвищенню рівня цифрової грамотності викладачів, адже педагоги самостійно повинні застосовувати цифрові освітні ресурси для вивчення навчального матеріалу і проходження серії тестів після завершення навчання. Низький відсоток участі викладачів у міжнародних проєктах теж має свою причину, насамперед, – це низький рівень знань іноземної мови як засобу комунікації з колегами із закладів професійної освіти зарубіжних країн. Тому керівникам закладів професійної освіти дуже важливо створювати належні умови для проведення педагогічним працівникам курсів з англійської мови, яка є ефективним інструментом комунікації та вивчення успішних практик у сфері професійної освіти в країнах Європейського Союзу, для прискорення інтеграції до європейського освітнього простору.

Інтерв'ю з 1643 викладачами закладів професійної освіти забезпечили можливість глибшого вивчення їхніх поглядів на професійну діяльність та застосування інноваційних підходів у освітньому процесі. Зокрема, проводилися напівструктуровані інтерв'ю для опису даних або отримання інформації, що має часткову структуру, але не є повністю структурованою. Це дало змогу поєднати стандартизовані питання з можливістю уточнення окремих аспектів професійної діяльності викладачів. Означений метод уможливив виявити суб'єктивне сприйняття інноваційності та чинники, які впливають на розвиток інноваційної компетентності. Також було з'ясовано вплив на розвиток інноваційної компетентності викладачів бар'єрів:

StrikePlagiarism.com

організаційних (відсутність системної стратегії розвитку інноваційного потенціалу педагогічних кадрів, інтеграції новітніх підходів у освітній процес, фінансування на підвищення кваліфікації, брак часу для професійного розвитку та недостатня кількість відповідних для цього освітніх програм), психологічних (тривога через нові технології або зміни у своїх професійних обов'язках, страх перед можливою втратою контролю над процесом навчання, недостатня впевненість у власних силах і знаннях для ефективного використання нових методів навчання) та технологічних (недостатній доступ до новітніх технологій, що ускладнює їхню інтеграцію в освітній процес, а також рівень знань і навичок використання цифрових освітніх ресурсів, які не завжди забезпечуються в межах традиційних програм підвищення кваліфікації). Наприклад, на питання викладачам наскільки вони відчувають підтримку з боку адміністрації для впровадження інноваційних підходів у освітній процес, 53,7% респондентів відповіли, що завжди отримують, 33,4% – переважно отримують, 8,3% – зрідка, 3,7% – майже відсутня підтримка, а 0,9% викладачів відповіли, що підтримки зовсім не мають. Оскільки напівструктуровані інтерв'ю давали викладачам змогу додатково висловлювати свої думки, то окремі з них відповіли, що до війни отримували підтримку з боку адміністрації постійно, а зараз її немає навіть для виділення елементарних технічних засобів навчання.

Під час інтерв'ю з'ясовувалося також, – як часто викладачі закладів професійної освіти стикаються з проблемою нестачі цифрових освітніх ресурсів для інтеграції новітніх технологій та підходів у освітній процес. Зауважимо, що частка викладачів, які ніколи не стикаються з нестачею, становить лише 12,5%. Відповідно, 63,0% стикаються, хоча й іноді або зрідка. Як виявилося, 19,7% викладачів закладів професійної освіти досить часто стикаються з нестачею цифрових освітніх ресурсів, 4,6% – постійно відчувають їх нестачу, а 0,2% викладачів зазначили, що у зв'язку з відсутністю цифрових освітніх ресурсів змушені використовувати свої. Окремі викладачі зазначали, що до війни зрідка стикались з нестачею ресурсів для реалізації інноваційних підходів до навчання майбутніх фахівців. На питання чи відчувають викладачі дискомфорт або тривогу через необхідність використовувати новітні технології у викладанні, 33,0% респондентів відповіли, що зовсім не відчувають, 30,7% – зрідка відчувають, 29,2% – іноді відчувають, 5,2% – досить часто відчувають, 0,9% – постійно відчувають, а 1,0% респондентів додали, що відчувають дискомфорт і тривогу, особливо в умовах війни й наголошували, що якщо вони в чомусь не впевненні, то намагаються вивчити.

Щодо відповідей викладачів закладів професійної освіти на питання, чи мають вони доступ до новітніх технологій і цифрових освітніх ресурсів, необхідних для інноваційного навчання, то частка тих, які мають постійний доступ, становить 28,5%, переважно мають – 49,9% респондентів, час від часу є у 15,2%, зрідка є у 5,4% респондентів, а у 1,0% – доступу до сучасних технологій зовсім немає. Окремі викладачі назвали це запитання безглуздим і запропонували ознайомитись з матеріально-технічною базою закладів професійної освіти, щоб дізнатись чи є у них доступ до цифрових ресурсів (рис.3).

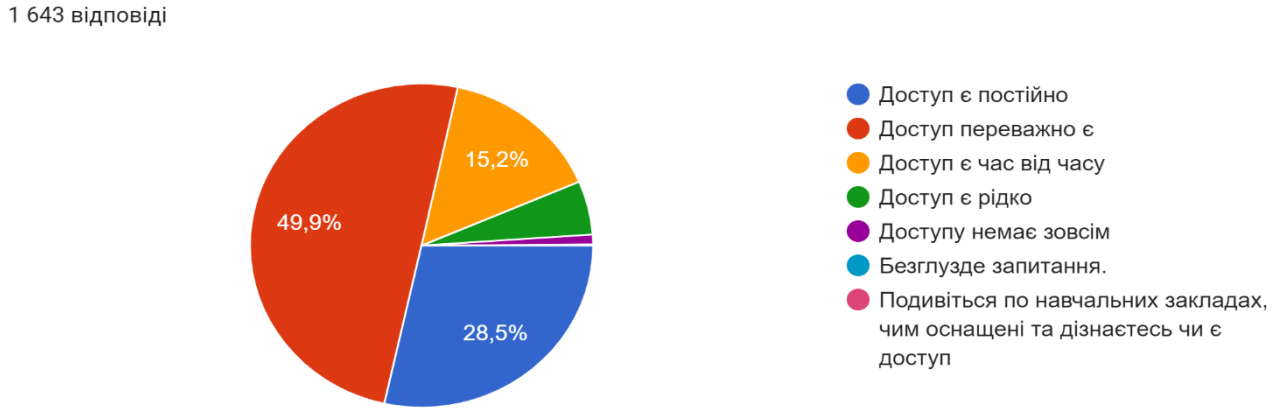

Рис.3 Доступ викладачів до сучасних технологій та цифрових освітніх ресурсів

StrikePlagiarism.com

Із цього інтерв'ю можна зробити висновок, що викладачі закладів професійної освіти демонструють неоднорідний рівень доступу до новітніх технологій та цифрових освітніх ресурсів, актуальних для організації інноваційного навчання. Ці дані свідчать про необхідність подальшого вдосконалення матеріально-технічної бази закладів професійної освіти і підвищення кваліфікації викладачів.

На питання «Наскільки викладачі впевнені у власних знаннях і навичках для ефективного використання інноваційних підходів у викладанні», – 18,2% респондентів зазначили, що повністю впевненні, 64,9% – переважно впевнені,12,4% – іноді впевнені, 3,2% – зрідка впевнені, 1,2% – зовсім не впевнені. Деякі викладачі (0,1%) зазначили, що в умовах війни відчувають більшу невпевненість, водночас намагаються вивчити те, в чому невпевнені. У ході інтерв'ю викладачам закладів професійної освіти також було поставлено питання «Чи вистачає їм часу на професійний розвиток та освоєння інноваційних методик?» Частка респондентів – 9,9% відповіли, що завжди мають для цього достатньо часу, відповідно для 51,0 % – переважно вистачає, для 22,8%, – вистачає зрідка, для 13,1% – часу майже не вистачає, для 3,0% – зовсім не вистачає і лише 0,2% викладачів відповіли, що іноді знаходять час для самоосвіти і професійного розвитку. Під час інтерв'ю з'ясовувалося, наскільки програми підвищення кваліфікації допомагають викладачам закладів професійної освіти оволодівати інноваційними методами професійного навчання (рис.4).

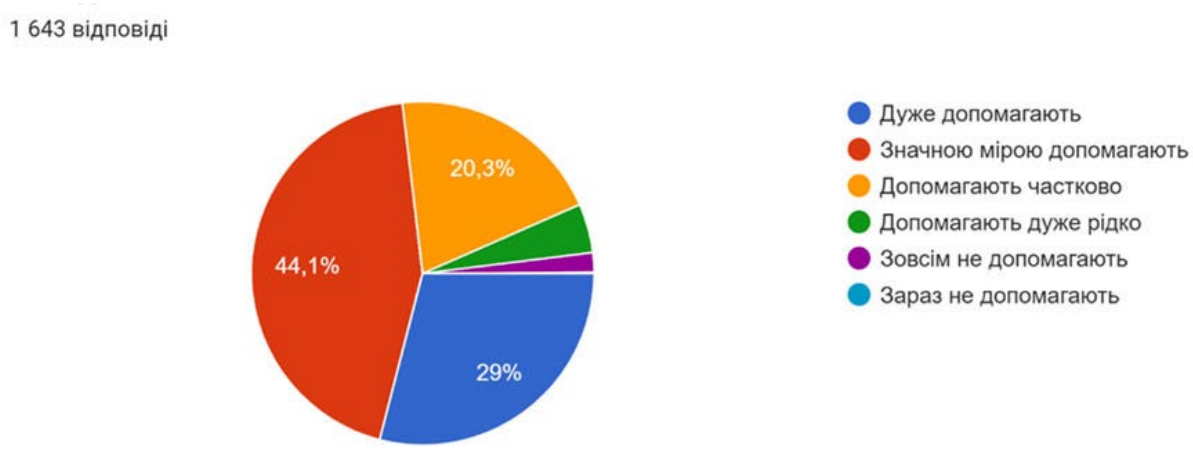

Рис.4 Уплив програм підвищення кваліфікації на оволодіння викладачами закладів професійної освіти інноваційними методами професійного навчання

Результати інтерв'ю свідчать, що для 29,0% респондентів вони дуже допомагають, для 44,1% – значною мірою допомагають, для 20,3% – допомагають частково, для 4,6% – дуже зрідка допомагають, а для 1,8% – зовсім не допомагають. До речі, окремі викладачі (0,2%) наголосили, що в нинішніх умовах програми підвищення кваліфікації не допомагають. Тому не випадково, що 45,1% викладачів надають перевагу онлайн курсам і вебінарам, а 23,7% – короткостроковим курсам і тренінгам.

Спостереження додало до дослідження об'єктивний компонент, оскільки ми мали змогу безпосередньо побачити, як викладачі закладів професійної освіти використовують інноваційні підходи у своїй роботі. Під час відвідування навчальних занять, здійснювався аналіз їх проведення, зокрема з'ясовувалося, які викладачі застосовують цифрові освітні інструменти, інноваційні методи навчання та форми взаємодії зі здобувачами професійної освіти. У більшості випадків викладачі застосовували лише окремі інноваційні елементи, але не робили їх основною частиною освітнього процесу. Спостереження показали, що викладачі закладів професійної освіти здебільшого застосовують традиційні методи навчання і лише деякі з них активно впроваджують інновації. Таким чином, проблеми та виклики розвитку інноваційної компетентності викладачів носять комплексний характер і потребують системного підходу до їх подолання, що передбачає інституційну підтримку вдосконалення інноваційного потенціалу педагогічних кадрів, підвищення рівня цифрової

StrikePlagiarism.com

грамотності, а також роботу над психологічними аспектами готовності до змін.

Висновки. Інноваційна компетентність викладачів закладів професійної освіти є фундаментальним складником змісту їхньої професійної діяльності й основним драйвером змін у професійній освіті, оскільки сприяє впровадженню сучасних технологій і засобів навчання, що підвищують ефективність освітнього процесу. До основних складників інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти віднесено: професійні знання та вміння, креативне мислення, дослідницькі навички, навички педагогічної інноватики, комунікативні навички, навички співпраці та командної роботи, саморозвиток та безперервне професійне вдосконалення тощо. Розвиток інноваційної компетентності викладачів базується на положеннях традиційних (класичний, інформаційно-репродуктивний) і сучасних (компетентнісний, проблемно-орієнованого навчання, конструктивістський, проєктний, акмеологічний, інтерактивний, інклюзивний, цифровий) підходів.

У розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти важливе значення має підвищення їхньої кваліфікації. Поширеними сучасними формами підвищення кваліфікації є: короткострокові курси і тренінги, що дають змогу викладачам отримати нові знання та навички у стислі строки; онлайн курси та вебінари, які сприяють набуттю педагогами нових компетентностей, незалежно від місця їхнього перебування; коучинг та наставництво, коли досвідчені викладачі або експерти допомагають менш досвідченим колегам опановувати цифрові освітні інструменти та нові методи навчання; залучення викладачів до участі у професійних спільнотах, де вони можуть обмінюватися досвідом, обговорювати сучасні тенденції та проблеми професійної освіти, а також отримувати підтримку від колег; стажування викладачів на базі підприємств або установ, де використовуються сучасні технології для ознайомлення з реальними умовами роботи й застосовуються інновації у конкретній професійній діяльності; участь у програмах академічної мобільності, міжнародних освітніх проєктах, у процесі яких викладачі переймають досвід організації інноваційного навчання та адаптують його до національних умов тощо.

Результати аналізу зарубіжного досвіду свідчать, що в багатьох країнах наголошується на необхідності безперервного професійного розвитку викладачів професійної освіти, адаптації їхніх компетентностей до умов глобалізованого ринку праці та цифрової трансформації; інтеграції інновацій у освітній процес на основі безперервного професійного розвитку і співпраці з бізнесом; активізації самостійної роботи викладачів з новими технологіями та інноваціями, використовуючи відкриті освітні ресурси тощо. Загалом, зарубіжний досвід демонструє, що розвиток інноваційної компетентності викладачів є основою для успішної модернізації професійної освіти, її адаптації до сучасних вимог і потреб ринку праці. Означений досвід слугує цінним ресурсом для його використання в системі професійного розвитку педагогічних працівників закладів професійної освіти в Україні. Для цього зумовлюється необхідність реалізації комплексного підходу до розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти, що охоплює стимулювання їхньої інноваційної діяльності через інституційні, технологічні та нормативні заходи, а саме: інтеграцію новітніх технологій у процес підготовки та професійного розвитку викладачів для оволодіння цифровими навичками роботи в сучасному освітньому середовищі; розроблення та впровадження інноваційних навчальних програм для викладачів, які базуються на сучасних дослідженнях і враховують глобальні тенденції розвитку професійної освіти; тісну співпрацю між закладами освіти та бізнесом, що забезпечує викладачам доступ до новітніх інструментів і технологій розвитку інноваційної компетентності.

Результати дослідження свідчать про неоднорідний рівень розвитку інноваційної компетентності серед викладачів закладів професійної освіти. Хоча значна частина педагогічного колективу активно використовує інноваційні підходи, існують суттєві бар'єри, такі як недостатня матеріально-технічна база, відсутність системних стратегій розвитку, психологічні перешкоди та обмежене фінансування. Відсутність стабільного доступу до цифрових освітніх ресурсів та зниження підтримки з боку адміністрації, особливо в умовах воєнного стану, ще більше ускладнюють інтеграцію новітніх технологій у освітній процес. Крім того, висока перевага онлайн курсів і вебінарів свідчить про потребу в гнучких та

StrikePlagiarism.com

доступних формах професійного розвитку, які дають змогу викладачам постійно вдосконалюватися без відриву від професійної діяльності. Спостереження підтверджують, що більшість викладачів продовжують використовувати традиційні методи навчання, що зумовлює необхідність подальшої роботи над зміною педагогічних практик та підтримкою викладачів у впровадженні інноваційних методик.

Отже, сучасна професійна освіта має базуватися на інноваціях, а викладачі закладів професійної освіти з розвиненою інноваційною компетентністю є ключовими суб'єктами цих змін. Для стимулювання процесу розвитку інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти актуальними є такі рекомендації:

– *по-перше*, створення в закладах професійної освіти сприятливих умов для професійного розвитку викладачів. Це передбачає впровадження програм підвищення кваліфікації, спрямованих на ознайомлення викладачів з інноваційними методами навчання, технологіями та новітніми підходами до організації освітнього процесу. Важливим аспектом є залучення викладачів до практичної роботи з інноваціями, що допомагає розвивати їхні компетентності через реальні освітні проєкти. Наприклад, створення віртуальних лабораторій або використання симуляційних програм дає змогу викладачам набувати досвіду впровадження технологічних інновацій у освітній процес;

– *по-друге*, забезпечення підтримки культури впровадження інновацій. Важливо, щоб керівники закладів професійної освіти активно стимулювали викладачів до експериментів з новими підходами до навчання, створювали умови для обміну досвідом між колегами, організовували семінари та тренінги, присвячені новітнім педагогічним технологіям. Успішними можуть бути заходи з обміну кращими практиками під час проведення конференцій, воркшопів або вебінарів. Також необхідно забезпечити підтримку наставництва для молодих викладачів, що дасть змогу їм швидше адаптуватися до використання інновацій;

– *по-третє*, забезпечення викладачам технічної підтримки для освоєння та використання цифрових платформ для дистанційного та змішаного навчання, а також створення умов для регулярного оновлення цих технологій у освітньому процесі. Важливо, щоб ці платформи були інтуїтивно зрозумілими і пропонували можливості для інтеграції різноманітних технологічних інструментів, що допоможе викладачам легко адаптувати інноваційні рішення в освітньому процесі. Що стосується урядових організацій, то вони повинні розробити стратегії стимулювання інноваційної діяльності викладачів закладів професійної освіти. Одним із дієвих механізмів може бути створення грантових програм, що мають передбачати фінансування проєктів з модернізації навчального обладнання, розроблення нових методик та інноваційних підходів до навчання, або ж підтримку досліджень з вивчення впливу інновацій на якість професійної підготовки майбутніх фахівців. Окрім цього, урядовим організаціям слід сприяти розробленню стандартів щодо професійної діяльності викладачів, які враховують потребу в розвитку інноваційної компетентності, а також стимулювати інститути післядипломної освіти до впровадження відповідних освітніх програм. Необхідно також враховувати можливість співпраці між державними та приватними установами у сфері професійної освіти для забезпечення доступу викладачів до сучасного технологічного обладнання та інструментів, які відповідають сучасним виробничим стандартам;

– *по-четверте*, розроблення довгострокових програм професійного розвитку інноваційної компетентності викладачів. Ці програми мають бути гнучкими, спрямованими на оволодіння викладачами навичками адаптувати навчальні плани і програми до індивідуальних потреб здобувачів професійної освіти та інтерактивними, що сприятиме вдосконаленню знань, умінь і навичок організації освітнього процесу на інноваційних засадах. Важливою умовою для реалізації цих програм є їх відповідність актуальним викликам і потребам ринку праці для забезпечення зв'язку між професійною освітою та практикою. Заклади професійної освіти також мають приділяти особливу увагу наданню викладачам доступу до сучасних технологій, наприклад, штучного інтелекту або віртуальної реальності з метою покращення якості навчання, його інтерактивності та індивідуалізації. Це може бути реалізовано на основі оновлення матеріально-технічної бази, забезпечення викладачів відкритим доступом до цифрових ресурсів та новітніх методик. Для цього можна організувати регулярні курси підвищення кваліфікації, у тому числі в онлайн форматі, щоб викладачі мали змогу навчатися без відриву від

StrikePlagiarism.com

основної професійної діяльності. Нарешті, розвиток інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти має підкріплюватися культурою інновацій, яку повинні підтримувати всі рівні управління освітою. Ця культура передбачає створення відкритого освітнього середовища для обговорення новітніх підходів, організації співпраці між викладачами та адміністрацією, а також підтримку новаторських ідей і проєктів;

– *по-п'яте,* створення можливостей участі викладачів закладів професійної освіти у наукових дослідженнях, проєктах, конференціях та семінарах, що дасть їм змогу бути в курсі останніх педагогічних інновацій, а також самим активно долучатися до розроблення нових технологій і методик навчання. На державному рівні варто звернути увагу на важливість підтримки програм стимулювання інноваційної діяльності викладачів. Це може передбачати пільги або фінансові заохочення для тих викладачів, які активно впроваджують педагогічні й виробничі інновації у свою діяльність. Також урядові організації мають оновлювати стандарти та нормативно-правові акти, що визначають обов'язкові критерії інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти.

Подальші перспективи досліджень у цій сфері зосереджуватимуться на поглибленні впливу інноваційної компетентності викладачів на відповідність професійної освіти вимогам цифрової трансформації, а також на підготовку фахівців для різних економічних галузей. Потребують уваги і питання безперервного професійного розвитку викладачів, особливо в контексті швидкої еволюції технологій та нових цифрових освітніх платформ. Ці дослідження допоможуть виробити стратегію для сталого розвитку професійної освіти та забезпечити її відповідність сучасним викликам індустрії 4.0. Нарешті, актуальним залишається питання щодо створення нормативно-правових та організаційних умов для стимулювання викладачів до розвитку інноваційної компетентності. Це має передбачати державну підтримку інвестицій в інфраструктуру та створення платформ для обміну досвідом між викладачами.

Список посилань:

Дубасенюк, О. А. (2010). Компетентнісний підхід у професійній підготовці вчителя. *Формування естетичної компетентності особистості засобами народознавства: зб. наук. праць молодих дослідників*, (с. 10-16). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка

Закон України «Про освіту» (2017, 5 вересня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19

Іщенко, Т. Д., Хоменко, М. П., & Ляска, О. П. (2018). Реформування освіти. Роздуми, підсумки та пропозиції. *Професійно-прикладні дидактики*, (5), 44-51.

Кирієнко, О. О. (2022). Формування інноваційної компетентності педагогів: ретроспективний огляд. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки,* 2, 217-225. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2022_2_27

Ковальчук, О. С. (2015). Професійний розвиток педагогічних лідерів в умовах автономії шкіл: досвід країн Західної Європи. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*, (9), 101-109.

Корчевський, Д. (2013). Парадигмальний підхід до інтеграції змісту професійної підготовки майбутніх фахівців комп'ютерного профілю. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 8 (2), 60-67.

Курок, В., & Коротич, А. (2024). Зміст та структура інноваційної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання. *Наукові інновації та передові технології*, 6 (34), 1243-1254. https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-6(34)-1243-1254

Огієнко, О. І. (2013). Формування готовності до інноваційної діяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього вчителя. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, (7), 154-162. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2013_7_21

Пригодій, М.А., Гуржій, А.М., Радкевич, О.П., Кононенко, А.Г., & Гуменний, О.Д. (2022). *Технологія створення цифрового портфоліо здобувачів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти: методичні рекомендації*. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733746

StrikePlagiarism.com

Радкевич, В. О. (2011). Інноваційні підходи до управління якістю професійно-технічної освіти. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*, 2, 4-9. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/4367

Радкевич, В. О. (ред.) (2022). Модернізація освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти в контексті глобальних і національних викликів: матеріали V Всеукраїнського науково-практичного семінару (31 жовтня 2022 р.). *Інноваційна професійна освіта,* 5(6).

Радкевич, В. О. (2022). Освітня діяльність Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України. *Інноваційна професійна освіта*, 5(6), 109-120. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/1/issue/view/6/7

Радкевич, В.О. (2024a) *Розвиток інноваційної компетентності викладачів закладів професійної освіти: теоретичні аспекти*. Посвіт, м. Конін, Польща – м. Ужгород, Україна – м. Перемишль, Польща – м. Херсон, Україна.

Радкевич, В.О. (2024b) Інноваційна компетентність викладачів закладів професійної освіти у сфері цифрових технологій: виклики та перспективи In: *Модернізація змісту професійної освіти в умовах євроінтеграції України - 2024: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції,* (с. 16-19). Київ: ДНУ «ІМЗО». https://drive.google.com/file/d/18Jhvyz_tMht0tu7wjcuRpeXN86R3ony4/view

Радкевич, О. (2022). Концепція змішаного навчання та його позитивні сторони. *Інноваційна професійна освіта*, 1(22), 210-213. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730993/

Радкевич, О.П. (2023). Електронні засоби внутрішнього контролю та оцінювання якості освіти. *Інноваційна професійна освіта*, 2 (9), 161-165. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/1/issue/view/10

Савчук, О. (2024). Формування професійної компетентності майбутніх фахівців технологічної освіти: інноваційні підходи. *Перспективи та інновації науки*, 4 (38), 617-629. https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-4(38)-617

Тернопільська, В. І. (2012). Соціально-комунікативна культура як детермінанта підвищення компетентності майбутніх фахівців. Н*аукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, (36), 131-135. https://doi.org/10.17721/2616-7786 .2018/3-1/9

Толочко, С. В. (2021). Цифрова компетентність педагогів в умовах цифровізації закладів освіти та дистанційного навчання. *Вісник Національного університету" Чернігівський колегіум" імені ТГ Шевченка*, 13(169), 28-35. https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/2801/1/visnik_block_%2313_169_176str_40ekz-1.pdf

Шевченко, Л. С. (2019). *Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів технологій до інноваційної педагогічної діяльності*. (Дис. докт. пед. наук). Вінниця: Вінницький держ. пед.. ун-т ім. Михайла Коцюбинського.

Department of Education, Australian Government. (2022). Teaching and School Leadership. Retrieved from https://www.education.gov.au/teaching-and-school-leadership3

Dick, E. (2021). The Promise of Immersive Learning: Augmented and Virtual Reality's Potential in Education. *Information Technology and Innovation Foundation*. https://itif.org/publications/2021/08/30/promise-immersive-learning-augmented-and-virtual-reality-potential/

EducateMe.com.ua. (n.d.). Курси підвищення кваліфікації викладачів. https://educateme.com.ua/

European Commission. (2022). Digital competence framework for educators. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu_en

Garzón Artacho, E., Martínez, T. S., Ortega Martin, J. L., Marin Marin, J. A., & Gomez Garcia, G. (2020). Teacher training in lifelong learning – The importance of digital competence in the encouragement of teaching innovation. *Sustainability*, 12(7), 2852. https://doi.org/10.3390/su12072852

Li, Y., & Dervin, F. (2018). Continuing professional development of teachers in Finland. Springer.. https://doi.org/10.1007/978-3-319-95795-1

Misra, P. K. (2018). MOOCs for Teacher Professional Development: Reflections, and Suggested Actions. *Open Praxis*, 10(1), 67-77. https://doi.org/10.5944/openpraxis.10.1.780

Radkevych, O. (2023) Adaptive testing in the context of using electronic learning tools: essence, development and assessment. *Professional Pedagogics*, 1 (26), 58-73. https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.58-73

Radkevych, O. (2024). Modern mechanisms for the development of public-private partnerships in vocational (vocational and technical) education in the post-war period. *Professional Pedagogics*, 1(28), 1-11.

StrikePlagiarism.com

Schleicher, A. (2018). *World Class: How to Build a 21st-Century School System, Strong Performers and Successful Reformers in Education*. Paris: OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/9789264300002-en.

Zhou, Q., Diao, J., Wang, Y., Chen, M., Yang, C., Li, M., Wang, J., Yi, K., Han, X., & Zhang, T. (2023). Strategies for Developing TVET Teachers' Professional Competencies. In *Handbook of Technical and Vocational Teacher Professional Development in the Digital Age* (pp. 75-90). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-99-5937-2_4

Zutavern, S., & Seifried, J. (2022). Vocational Education and Training in Germany: Benefits and Drawbacks of the Dual Approach as Preparation for Professional Employment. In *Research Approaches on Workplace Learning* (pp. 347-365). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-89582-2_16

Переклад і транслітерація

Dubaseniuk, O. A. (2010). Kompetentnisnyi pidkhid u profesiinii pidhotovtsi vchytelia [Competence approach in the professional training of teachers]. *Formuvannia estetychnoi kompetentnosti osobystosti zasobamy narodoznavstva: zb. nauk. prats molodykh doslidnykiv [Formation of aesthetic competence of personality through ethnology: collection of scientific works of young researchers]*, (s.10-16). Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I.Franka, [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy "Pro osvitu" [Law of Ukraine "On Education"]. (2017, 5 September). Verkhovna Rada Ukrainy. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 , [in Ukrainian].

Ishchenko, T. D., Khomenko, M. P., & Liaska, O. P. (2018). Reformuvannia osvity: rozdumy, pidsumky ta propozytsii [Education reform: reflections, conclusions, and suggestions]. *Profesiino-prykladni dydaktyky [Professional and applied didactics*], (5), 44-51, [in Ukrainian].

Kyryienko, O. O. (2022). Formuvannia innovatsiinoi kompetentnosti pedahohiv: retrospektyvnyi ohliad [Formation of teachers' innovative competence: a retrospective review], *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Pedahohichni nauky [Bulletin of Hlukhiv Oleksandr Dovzhenko National Pedagogical University. Pedagogical sciences]*, 2, 217-225. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2022_2_27, [in Ukrainian].

Kovalchuk, O. S. (2015). Profesiinyi rozvytok pedahohichnykh lideriv v umovakh avtonomii shkil: dosvid krain Zakhidnoi Yevropy [Professional development of pedagogical leaders in conditions of school autonomy: experience of Western European countries]. *Profesiina osvita: problemy i perspektyvy [Professional Education: Problems and Perspectives]*, (9), 101-109, [in Ukrainian].

Korchevskyi, D. (2013). Paradigmalnyi pidkhid do intehratsii zmistu profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv komp'iuternoho profiliu [Paradigmatic approach to integrating the content of professional training for future computer specialists]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia [Problems of Modern Teacher Training]*, 8 (2), 60-67, [in Ukrainian].

Kurok, V., & Korotych, A. (2024). Zmist ta struktura innovatsiinoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia [Content and structure of innovative competence of future vocational training teachers]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii [Scientific Innovations and Advanced Technologies*], 6 (34), 1243-1254. https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-6(34)-1243-1254, [in Ukrainian].

Ohiienko, O. I. (2013). Formuvannia hotovnosti do innovatsiinoi diialnosti yak vazhlyva skladova profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia [Formation of readiness for innovative activity as an important component of future teacher training]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii [Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies]*, 7, 154-162. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2013_7_21 , [in Ukrainian].

Pryhodii M.A., Hurzhii A.M., Radkevych O.P., Kononenko A.H., & Humennyi O.D. (2022). *Tekhnolohiia stvorennia tsyfrovoho portfoliio zdobuvachiv profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) ta fakhovoi peredvyshchoi osvity: metodychni rekomendatsii [Technology for creating digital portfolios of vocational and pre-tertiary education students: methodological recommendations*]. Kyiv: Instytut profesiinoi osvity NAPN Ukrainy. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733746, [in Ukrainian].

Radkevych, V. O. (2011). Innovatsiini pidkhody do upravlinnia yakistiu profesiino-tekhnichnoi osvity [Innovative approaches to managing the quality of vocational education]. *Profesiina osvita: problemy i perspektyvy*

StrikePlagiarism.com

[Professional Education: Problems and Perspectives], 2, 4-9. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/4367 , [in Ukrainian].

Radkevych, V. O. (red.) (2022). Modernizatsiia osvitnikh prohram pidhotovky zdobuvachiv vyshchoi osvity v konteksti hlobalnykh i natsionalnykh vyklykiv: materialy V Vseukrainskoho naukovo-praktychnoho seminaru (31 zhovtnia 2022 r.) [Modernization of educational programs for training higher education applicants in the context of global and national challenges: materials of the V All-Ukrainian Scientific and Practical Seminar (October 31, 2022)]. *Innovatsiina profesiina osvita [Innovative professional education]*, 5(6), [in Ukrainian].

Radkevych, V. O. (2022). Osvitnia diialnist Instytutu profesiinoi osvity Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy [Educational activity of the Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine]. *Innovatsiina profesiina osvita [Innovative professional education]*, 5(6), 109-120. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/1/issue/view/6/7, [in Ukrainian].

Radkevych, V.O. (2024a). Rozvytok innovatsiinoi kompetentnosti vykladachiv zakladiv profesiinoi osvity: teoretychni aspekty [Development of innovative competence of vocational education teachers: theoretical aspects]. Posvit, Konin, Poland – Uzhhorod, Ukraine – Przemysl, Poland – Kherson, Ukraine. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741812/ , [in Ukrainian].

Radkevych, V.O. (2024b). Innovatsiina kompetentnist vykladachiv zakladiv profesiinoi osvity u sferi tsyfrovoi tekhnolohii: vyklyky ta perspektyvy [Innovative competence of vocational education teachers in the field of digital technology: challenges and perspectives], (s. 16-19). In Materialy IV Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi online-konferentsii [Modernization of vocational education content in the context of Ukraine's European integration – 2024], Kyiv: DNU "IMZO". https://drive.google.com/file/d/18Jhvyz_tMht0tu7wjcuRpeXN86R3ony4/view , [in Ukrainian].

Radkevych, O. (2022). Kontseptsiia zmishanoho navchannia ta yoho pozytyvni storony [The concept of blendedlearning and its positive aspects]. *Innovatsiina profesiina osvita [Innovative professional education]*, 1(22), 210-213. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730993/ , [in Ukrainian].

Radkevych, O.P. (2023). Elektronni zasoby vnutrishnoho kontroliu ta otsiniuvannia yakosti osvity [Digital means of internal control and quality assessment of education]. *Innovatsiina profesiina osvita [Innovative professional education]*, 2 (9), 161-165. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/1/issue/view/10., [in Ukrainian].

Savchuk, O. (2024). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv tekhnolohichnoi osvity: innovatsiini pidkhody [Formation of professional competence of future technology education specialists: innovative approaches]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky [Perspectives and Innovations in Science]*, 4 (38) , [in Ukrainian].

Ternopilska, V. I. (2012). Sotsialno-komunikatyvna kultura yak determinant pidvyshchennia kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv [Social-communicative culture as a determinant of increasing future specialists' competence]. *Naukovyi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: Pedahohika i psykholohiia [Scientific Notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi. Series: Pedagogy and Psychology],* 36, 131-135. https://doi.org/10.17721/2616-7786 .2018/3-1/9, [in Ukrainian].

Tolochko, S. V. (2021). Tsyfrova kompetentnist pedahohiv v umovakh tsyfrovizatsii zakladiv osvity ta dystantsiinoho navchannia [Digital competence of teachers in the context of digitalization of educational institutions and distance learning]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Chernihivskyi kolehium" imeni T. H. Shevchenka [Bulletin of the National University "Chernihiv Collegium" named after T. H. Shevchenko],* 13(169), 28-35. https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/2801/1/visnik_block_%2313_169_176str_40ekz-1.pdf, [in Ukrainian].

Shevchenko, L. S. (2019). *Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnikh uchyteliv tekhnolohii do innovatsiinoi pedahohichnoi diialnosti [Theoretical and methodological foundations of training future technology teachers for innovative pedagogical activity]*. (Doctoral dissertation). Vinnytsia: Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi, [in Ukrainian].

Department of Education, Australian Government. (2022). *Teaching and School Leadersh*ip. https://www.education.gov.au/teaching-and-school-leadership3, [in English].

Dick, E. (2021). *The Promise of Immersive Learning: Augmented and Virtual Reality's Potential in Education. Information Technology and Innovation Foundation*. https://itif.org/publications/2021/08/30/promise-immersive-learning-augmented-and-virtual-reality-potential/, [in English].

StrikePlagiarism.com

EducateMe.com.ua. (n.d.). Kursy pidvyshchennia kvalifikatsii vykladachiv [Professional development courses for teachers]. https://educateme.com.ua/, [in Ukrainian].

European Commission. (2022). *Digital competence framework for educators*. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/digcompedu_en , [in English].

Garzón Artacho, E., Martínez, T. S., Ortega Martin, J. L., Marin Marin, J. A., & Gomez Garcia, G. (2020). Teacher training in lifelong learning – The importance of digital competence in the encouragement of teaching innovation. *Sustainability*, 12(7), 2852. https://doi.org/10.3390/su12072852, [in English].

Li, Y., & Dervin, F. (2018). Continuing professional development of teachers in Finland. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-95795-1, [in English].

Misra, P. K. (2018). MOOCs for Teacher Professional Development: Reflections, and Suggested Actions. Open Praxis, 10(1), 67-77. https://doi.org/10.5944/openpraxis.10.1.780, [in English].

Radkevych, O. (2023) Adaptive testing in the context of using electronic learning tools: essence, development and assessment. *Professional Pedagogics*, 1 (26), 58-73. https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.58-73, [in English].

Radkevych, O. (2024). Modern mechanisms for the development of public-private partnerships in vocational (vocational and technical) education in the post-war period. *Professional Pedagogics*, 1(28), 1-11, [in English].

Schleicher, A. (2018). *World Class: How to Build a 21st-Century School System, Strong Performers and Successful Reformers in Education*. Paris: OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/9789264300002-en. , [in English].

Zhou, Q., Diao, J., Wang, Y., Chen, M., Yang, C., Li, M., Wang, J., Yi, K., Han, X., & Zhang, T. (2023). Strategies for Developing TVET Teachers' Professional Competencies. In *Handbook of Technical and Vocational Teacher Professional Development in the Digital Age* (pp. 75-90). Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-99-5937-2_4, [in English].

Zutavern, S., & Seifried, J. (2022). Vocational Education and Training in Germany: Benefits and Drawbacks of the Dual Approach as Preparation for Professional Employment. In *Research Approaches on Workplace Learning* (pp. 347-365). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-89582-2_16, [in English].

DOI: https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.29.117-136

INNOVATIVE COMPETENCY OF INSTRUCTORS AS A TOOL FOR MODERNIZING VOCATIONAL EDUCATION

Valentyna Radkevych

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, https://orcid.org/0000-0002-9233-5718, email: mrs.radkevich@gmail.com

Abstract

The relevance of this article is dictated by the need to develop the innovative competencies of vocational education instructors, considering the dynamic changes in the labor market as well as processes of globalization and digitalization, which actively influence the transformation of the educational system. Modern employers require from professionals not only the presence of professional knowledge but also the ability to adapt to new production conditions, to think critically, and to solve complex tasks. Consequently, vocational education must modernize in response to contemporary challenges, and instructors must be prepared for innovative professional activity to integrate cutting-edge technologies into the educational process.

The aim of this article is to identify and substantiate the key components of the innovative competency of vocational education instructors and contemporary approaches to its development in the context of labor market requirements and technological changes in economic sectors.

Research methods: analysis of scientific sources, legislative and regulatory documents, empirical data to determine the extent of research problem development; surveys for gathering quantitative data on the state of development of the instructors' innovative competencies; semi-structured interviews to identify barriers hindering the integration of new technologies into the educational process; observation for the objective evaluation of instructors' use of innovative approaches

StrikePlagiarism.com

in their work; and synthesis and systematization to formulate conclusions, recommendations, and perspectives for further research.

*Results***:** The main components of the innovative competency of vocational education instructors have been identified; traditional and modern approaches to the development of innovative competencies have been substantiated; organizational, psychological, and technological barriers that limit the development of innovative competencies have been identified; modern forms of professional development for vocational education instructors that foster innovative competency have been substantiated; the role of digital technologies in stimulating innovative competency has been revealed; recommendations for enhancing the level of innovative competency of vocational education instructors have been formulated.

*Conclusions***:** The study has determined that the innovative competency of vocational education instructors is a key factor in modernizing the educational process and ensuring its alignment with the contemporary labor market demands. The key components of the instructors' innovative competency include professional knowledge and skills, creative thinking, research skills, skills in pedagogical innovation, communication skills, teamwork and collaboration skills, and adaptability and flexibility. The development of instructors' innovative competency is based on traditional (classical, informational-reproductive) and modern (competency-based, problem-oriented learning, constructivist, project-based, acmeological, interactive, inclusive, digital) approaches. Modern forms of professional development for vocational education instructors that develop innovative competency include short-term courses and trainings; online courses and webinars; coaching and mentorship; participation in international projects; self-development and self-education; internships, etc.

Survey results confirmed the importance of developing digital skills and the ability of instructors to integrate new technologies into the educational process. However, the main obstacles to effective innovation implementation were found to be certain objective and subjective barriers, including insufficient technical support and limited resources, fear of change, and low motivation for professional development. This highlights the need for a comprehensive approach to developing instructors' innovative competency, which includes targeted professional development programs, their support, and stimulation of innovative activity.

Keywords: *instructors, innovative competency, vocational education, professional development, labor market, digital technologies.*

Стаття надійшла до редакції: 12 Червня 2024
Прийнято до друку: 22 Серпня 2024